

## Bijlage 4 Verklarende woordenlijst

<b>Alfabetisch principe</b>	Een teken staat voor een klank en met die klanken en tekens kan je woorden maken en lezen
<b>Alfabetnaam van een letter</b>	De letter zoals we hem noemen, b noemen we /bee/, c noemen we /see/. Dit leren kinderen pas vanaf de derde klas om te voorkomen dat het leesproces wordt verstoord door het verkeerd verklanken van de letters.
<b>Auditief</b>	Op gehoor
<b>Auditief bewustzijn</b>	Overkoepelend begrip voor alle auditieve oefeningen
<b>Auditieve analyse</b>	De afzonderlijke klanken in een gegeven woord kunnen herkennen en benoemen
<b>Auditieve discriminatie</b>	Het kunnen onderscheiden van verschillende klanken
<b>Auditieve synthese</b>	Het op gehoor kunnen samenvoegen tot en herkennen van een woord in afzonderlijke (verlengde) langgerekte klanken
<b>Begeleide inoefening</b>	Fase 3 van model directe instructie, wordt toegepast bij kinderen die meer herhaling nodig hebben om een vaardigheid onder de knie te krijgen
<b>Beginnende geletterdheid</b>	Hiermee wordt de fase bedoeld van kinderen die in de kleutertijd op weg zijn om lezers te worden.
<b>Directe instructie</b>	Een manier van instructie geven die geschikt is voor het direct en zonder onduidelijkheid aanleren van een nieuwe vaardigheid. Het model directe instructie kent vijf fases: 1. terugblik/oriënteren, 2. uitleg, 3. inoefenen (van begeleid naar steeds meer zelf), 4. zelfstandig werken, 5. evaluatie
<b>Evidence based onderzoek</b>	Wetenschappelijk bewezen onderzoek volgens vaste richtlijnen uitgevoerd
<b>Foneem</b>	Kleinst mogelijke betekenis onderscheidende eenheid van gesproken taal. Voorbeelden: /oe/, /ee/, /i/, /ij/
<b>Foneem–grafeemkoppeling</b>	Klank–tekenkoppeling
<b>Fonemisch bewustzijn</b>	Bewustzijn voor de kleinste klankeenheden, zoals de auditieve synthese en analyse en alle spelletjes waarbij een enkele klank (bijvoorbeeld de beginklank) geïsoleerd wordt
<b>Fonologie</b>	klankleer
<b>Fonologisch bewustzijn</b>	Hieronder vallen de basale luistervaardigheden, het rijmen, het opzeggen van gedichtjes en versjes en het lopen of klappen op klankvoeten. Wordt soms ook als overkoepelend begrip gebruikt; dan is fonemisch bewustzijn een onderdeel van fonologisch bewustzijn.
<b>Invented spelling</b>	Ook wel spontane spelling genoemd, fase in de schrift ontwikkeling waarin kinderen op gehoor, en nog zonder kennis van spellingregels of afspraken, woorden of zinnen schrijven
<b>Klankgroepen</b>	Klankgroepen vind je wanneer je de woorden met meerdere lettergrepen op de meest natuurlijke wijze op gehoor afbreekt. Vooral van belangrijk bij de korte klanken (en niet zoals bij de lettergrepen) Bijvoorbeeld: mu/ssen
<b>Klanknaam van een letter/klank</b>	De letter of klank zoals hij klinkt

	A als in kat, aa als in naam. Zo worden de letters genoemd in de kleutertijd tot en met de derde klas
<b>Klank-tekenkoppeling</b>	De koppeling tussen het teken en de klank 'als ik dit... teken zie dan zeg ik...' en ook 'als ik dit... wil laten horen, dan gebruik ik dit... teken'
<b>Klankvoeten</b>	Ander woord voor klankgroepen
<b>Klankzuiver</b>	Een klank of woord wordt of is precies zo geschreven als het klinkt, er is geen misverstand mogelijk tussen teken of uitspraak
<b>Klankzuivere woorden</b>	Woorden die precies zo geschreven worden als ze klinken, bijvoorbeeld 'stuk'
<b>Klinker</b>	Alle lange klanken (aa, ee, oo, uu) korte klanken (a,e,i,o,u) en tweetekensklanken (oe, ie, uit, eu, ou, au, ei, ij)
<b>Literair beleven</b>	Onder deze noemer vallen taalactiviteiten in de kleutertijd die kinderen voorbereiden tot lezer en die zich meer richten op beleving en inhoud, dan op foneembewustzijn.
<b>Literair bewustzijn</b>	Het bewustzijn dat kinderen ontwikkelen voor Tekst en geschreven taal
<b>Mkm woorden</b>	Woorden die zijn opgebouwd uit een medeklinker- klinker- medeklinker
<b>Multisensorisch</b>	Via alle zintuigkanalen
<b>Nabootsing</b>	Het (innerlijk) meebewegen en in eigen kwaliteit herscheppen
<b>Navolging</b>	Het meedoen
<b>Niet-klankzuiver</b>	De letters c, q, x De woorden die volgens spellingregels worden geschreven
<b>Ontluikende geletterdheid</b>	Sinds de invoering van het protocol leesproblemen en dyslexie wordt deze term gereserveerd voor de leesontwikkeling van de allerjongste kinderen, de peuterleeftijd en de interesse in voorlezen en boekjes kijken
<b>Preteaching</b>	Vooraf lesgeven, voor de rest van de klas uit. Wordt ingezet bij kinderen waarvan verwacht wordt dat ze moeite zullen krijgen het geleerde op te nemen. Zo hebben ze in een kleinere groep al kennisgemaakt en door de voorsprong in weten op de andere kinderen, is de kans op demotivatie klein.
<b>Reteaching</b>	Herhalen waarin les is gegeven, ook wel verlengde instructie genoemd.
<b>Risicoleerlingen</b>	Kinderen die je extra in de gaten wil houden, omdat ze wellicht meer risico lopen op uitval in een van de leergebieden
<b>Samengestelde woorden</b>	Woorden die uit meerdere woorden bestaan, zoals kerstster
<b>Sensorisch</b>	Via motoriek en evenwichtszin
<b>Taalbewustzijn</b>	Overkoepelend begrip voor fonologisch en fonemisch bewustzijn. Deze term wordt gebruikt bij de tussendoelen beginnende geletterdheid. Tussendoel 5.
<b>Tactiel</b>	Via de tastzin
<b>Tussendoelen beginnende geletterdheid</b>	De tussendoelen beginnende geletterdheid zijn de fasen die kinderen doorlopen tussen de ontluikende geletterdheid en het moment dat ze zelfstandig in staat zijn een boek te lezen.
<b>Visueel</b>	Op zicht, door het zien
<b>Visuele discriminatie</b>	Visueel kunnen onderscheiden van vormen